

Hrant Dink cinayeti hiçbir şekilde kabul, her hangi bir bahane ile izah edilebilecek bir şey değil. Kişinin düşünce ve fikirleri bizimkilerle uyuşmasa da, hatta tam karşıtı olsa da verilecek yanıt, uygarlık ve terbiye sınırlarını aşmayan yazı ve sözden öteye geçemez. Keşke yaşasaydı, karşılıklı konuşabilseydik, sorabilseydik ona, ABD elçilik ve konsolosluğuna neden böyle sık sık gittiğini, bu ziyaretlerde neler konuşulduğunu, neden “AKP’yi Kemalizm’e yeğlediğini” onlara anlattığını.

[1](#)

Bunlara yanıt alamayacağımız için, Hrant Dink’i oraya iten, bunları söyleten neydi, onları aramaya, anlamaya çalışalım. Bunu yaparken kendimizi daha iyi tanıma, anlama fırsatı çıkacak, Hrant Dink’i kendi kıstaslarımızla yargılamadan, böylesine hain cinayetlerin tekrarını önlemek için neler yapmamız gerektiğini tartışabileceğiz.

Lozan Antlaşmasının ‘Azınlıkların Korunması’ başlıklı III. Bölümünde ikinci paragraf şöyle:

Madde 38 — Türkiye Hükümeti, doğum, milliyet, dil, soy, ya da din ayırt etmeksizin, Türk halkının tümünün yaşam ve özgürlüklerini, en geniş biçimde, korumayı yükümlenir.

Bu maddenin ifade tarzından çıkan sonuç, Türkiye Hükümetinin yurttaşları ile ilişkisi kendi özgür iradesi ile değil, antlaşmayı imzalayan emperyalist güçlerin baskısı doğrultusunda düzenlenecektir. Buna, Azınlık haklarının korunması konusunda, aşağıdaki 44. Madde daha da açıklık getiriyor, bu sonucu doğruluyor.

Lozan Antlaşması ile ‘Müslüman olmayanların’ ‘Azınlık’ olarak tanınması ve onlara Türk vatandaşı olmalarına rağmen bazı ayrıcalıklı haklar tanınması, Lozan günlerinde silkeleyip atamadığımız, Osmanlı İmparatorluğu’ndan Cumhuriyet’in üzerine yıkılan büyük enkazın bir parçasıdır. Onur kırıcı bu maddelerin antlaşmada yer almasına en büyük sebep Osmanlı düzeninin Müslüman olmayan tebaasına karşı, vergi dışında, her konuda olumlu ayrıcalıklı tutumu idi. Lozan Antlaşmasında, ‘Müslüman olmayan’ emperyalist güçler kendi dinlerinden olanların kazanılmış haklarını, Türkiye Hükümetine, bir ‘yükümlülük’ olarak dayatıyorlar ve bu hakların korunmasını da Uluslararası kuruluşların güvencesi altına koyuyorlardı.

Madde 39 — Müslüman olmayan azınlıklara mensup Türk yurttaşları Müslümanlarla özdeş

medeni ve siyasal haklardan yararlanacaklardır.

Resmi dilin varlığı kuşkusuz olmakla birlikte, Türkçeden başka dil ile konuşan Türk yurttaşlarına yargıçlar önünde kendi dillerini sözlü olarak kullanabilmeleri için gerekli kolaylıklar gösterilecektir.

Madde 44 — Türkiye, işbu Bölümün yukarıdaki Maddelerinin, Türkiye'nin Müslüman olmayan azınlıklarına ilişkin bulunduğu ölçüde, uluslararası toplumu ilgilendirici nitelikte yükümler getirdiğini ve onların Milletler Cemiyetinin güvencesi altına konulmasını kabul eder.

Lozan'dan sonra da, şimdi yeniden hortlayan, o Osmanlı kafasında ve rüyasında olanlar bu 'Azınlık' tarifini din düşmanı olarak algılamaya devam ediyorlar ve doğal olarak da kendilerine göre 'gerekeni' yapıyorlar.

Hrant Dink'i yanıltarak onu Kemalizm karşıtı, AKP yanlısı yapan şartları ve ortamı Kemalistler değil; kendilerini Kemalist tanıtıp uyuşturucu baronluğuna soyunan katilleri kiralayan, pohpohlanarak büyük işler yaptığını zanneden henüz rüştünü ispat etmemiş çocukları katil olarak kullanan politikacılar yarattı.

'Hepimiz Hrantız', 'Hepimiz Ermeniyiz' pankartları ile her fırsatta gösteri ve yürüyüşlere katılan 'Kemalist'lerimizin, Hrant'ın ABD'lilerle görüşmesine bakıp durdukları yeri yeniden tartmaları, yalnız pankart taşıyarak Kemalist ideolojiyi koruyamayacaklarını anlamaları gerekiyor. Her şeyden önce, Kemalizm kisvesi altında bu inancın hiçbir şekilde kabul etmeyeceği eylemleri yapanları açığa çıkarmalı, kamuya tanıtmalıyız. Sonra da, ABD ve AB iradesi ile silinmeye, ortadan kaldırılmaya çalışılan Kemalizm'in ne olduğunu, onu kaybedersek benliğimizi de kaybedeceğimizi, Kemalizm'i korumak ve yaşatmak için onu anlamamız, birlikte olmamız gerektiğini halkımıza anlatmalıyız.

Hrant Dink hakkında ABD İstanbul Konsoloslüğundan merkeze gönderilen 30 Ocak 2007 tarihli mesaj şöyle:

Konu - Hrant Dink: Türkiye'de din özgürlüğü konusunda ABD Uluslararası Dinî Özgürlükler Komitesi ile görüşmesi

19 Ocak'ta Ermeni Türk insan hakları savunucusu Hrant Dink'in feci bir cinayete kurban gitmesi Türkiye için büyük bir kayıp. Yıllar boyu, Hrant Dink ile sık sık ilişkileri olan elçilik ve konsolosluk mensupları onu son defa 14 Kasım 2006'da ABD Uluslararası Dinî Özgürlükler Komitesi (United States Commission on International Religious Freedom) ile İstanbul'daki buluşmasında gördüler. Son cümlesi 'Geçmişe bakıldığında kötü olayların sebepleri din değil, milliyetçilik' suikastı ve onu çevreleyen olayları açıklıyor.

"Görünüşte kiliseleri, okulları, ibadeti kısıtlamayan bir dinî özgürlük var fakat bu türlü

özgürlük yanılıcı. Bu aynen kanatları kırılmış bir kuşun teori olarak uçmakta özgür olması gibidir.”

“Ben azınlıkların, dinî azınlık olarak düşünülmesini biraz karşıyım. Ermeniler bu topraklarda 4000 yıldır yaşıyorlar, ne yazık ki onlar bir dinî azınlık durumuna indirgenmişlerdir ki bu kabul edilemez. Türkiye laiktir ve kendi Türk çoğunluğunu bir dinî grup olarak görmüyor fakat azınlıkları bir dinî azınlık olarak kabul ediyor; bu problemlere sebep oluyor. Lozan Antlaşmasına ve Anayasa vatandaşların eşitliğini içermesine rağmen Cumhuriyetin başlangıcından beri Türkiye azınlıkları hiçbir zaman kendi vatandaşları olarak kabul etmedi. Altmış bin Ermeni ikinci sınıf vatandaş olarak kaldı. Devlet her zaman onları bir güvenlik tehlikesi olarak gördü fakat bu gün sayıları o kadar azaldı ki artık tehlike değil geçmişten kalmış bir şey olarak görülmeleri mümkün. Türkiye bundan faydalanmaya çalışıyor. Bu gün bile toplumun (Ermeni) hakiki hakları yoktur.”

“Devletin gayrimenkulleri (azınlık vakıflarına) geri vermesi hakkında görüşmeler var. Muhalefet bunu Sevr’e geri dönüşle eşit saydı. Gelirlerimizin kaynağı olan mallarımızı devlet elimizden alarak kuşlarımızın kanatlarını kırdı. Yeni yasaya göre azınlıklara yabancı muamelesi uygulanıyor. Türkiye’de problem olan yasaların niteliği değil ne şekilde uygulandıkları. Avrupa birliğine katılma süreci istek değil korku üzerine kurulu olduğu için bu kadar yavaş ilerliyor.”

“Her türlü aşırılık ‘derin devlet’ tarafından kontrol edilebilir. Otuz yıl önceki Türkiye ile bu gün arasında çok büyük fark var. Otuz yıl önce, Hristiyanları düşman Batılıları kâfir olarak tanıtan Erbakan baş aktör idi fakat bugün kökleri İslâm olan, Batı ile bağlarını güçlendirmiş bir parti var. Yine de bazı aşırılıkçılar var fakat etkileri az.”

“Tarih boyu laikliğin dini kendi çıkarları için kullandığına şahit olduk. İslâm görüşlü özgürlük ve demokrasinin yükselmesi dinî azınlıklar için bir fırsat. Türkiye’de hakiki laikliğe değişik dinlerin özgürlüklerine sahip olması ile varılır. Demokratlaşma ile hakiki laikliğine doğru gidiyoruz. Kemalistler hâlâ korkuyorlar. Türkiye komşuları için iyi bir model olabilir.”

Türkiye’de hangi partinin ‘hakiki laikliği’ benimsediği sorulduğunda Dink “AKP” diye yanıtladı. Bir dinî azınlık mensubu olarak İslâm görüşlü bir partinin artan gücünden korkuyor musun sorusuna “Hayır” dedi.

Kemalizm’den vazgeçmenin Şeriat Düzeni getirmeyeceğini ne derecede kabul ettiği sorulduğunda, “Şeriat Düzeni getireceğine inanmıyorum, aksine demokrasiye yönlendirecek”. Neden inanmadığı sorulduğunda, “Kemalistler demokratik değil, Ermeni olduğumu söylediğim için Kemalist bir hükümet tarafından yargılandım. İslâmî lider zamanında böyle bir şeyle hiç karşılaşmadım.”

Dünyanın diğer ülkelerinde olduğu gibi politik İslâm’ın Türkiye’ye Şeriat Düzeni getireceğine inanmadığı sorulunca, Dink yanıtladı: “Batı Dünyası çok kültürlü birlikteliği daha yeni anlamaya başlıyor. Batı’da, değişik kültürlerin bir arada yaşaması yeni bir oluşum. ABD’de seksen yıl

önce başladı, AB’de kırk yıl önce. Batı Dünyası bununla zorlanıyor. Karşılaştırıldığında, Müslüman bir dünyada yaşayan bir Hristiyan olarak çok şanslıyım. Geçmişe bakıldığında kötü olayların sebepleri, din değil, milliyetçilik.”

Yorum: Türkiye’nin dinî azınlıkların durumlarının karmaşıklığını ve değişkenliğini vurgulayacak bir şeyi de Ermeni Patriğinin sözcülerinden, Ortodoks cenaze merasimi yapılmasına rağmen hem Dink’in hem de cenaze korteji başlamadan önce barış için anlamlı bir çağrı yapan eşi Rakel’in Ermeni Ortodoks kilisesi mensubu değil, Protestan Hristiyan olduklarını öğrendik. Ermeni Patriğinin sözcüleri, Rakel’in anlamlı konuşma yeteneğini pek çok kadın taraftarları olan büyük bir cemaatin ‘vaiz’liğinden kaynaklanan deneyimine atfettiler.

---

1 Wikileaks belgesi - <http://wikileaks.org/cable/2007/01/07ISTANBUL66.html>

[Erkan GÜÇİZ](#) , [29 Mart 2012](#)